

РЕЦЕНЗІЯ

кандидатки економічних наук, старшої викладачки кафедри економічної кібернетики

Позовної Ірини Вікторівни

на дисертаційну роботу

Огорілко Юрія Миколайовича

«Економічні флуктуації під впливом монетарної політики»

виконану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю

051 – Економіка

(05 Соціальні та поведінкові науки)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

Монетарна політика є одним із ключових інструментів державного регулювання економіки, що спрямований на забезпечення макроекономічної стабільності, згладжування економічних флуктуацій та підтримку сталого економічного зростання. В умовах високої невизначеності та глобальних економічних потрясінь її ефективність набуває особливого значення. Здатність центрального банку своєчасно адаптувати монетарні інструменти до змін у макроекономічному середовищі визначає рівень економічної стійкості країни та її здатність долати кризові явища.

Сучасна економіка України перебуває під впливом значних викликів, що зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Серед них – наслідки військових дій, макроекономічна нестабільність, високий рівень інфляції, зниження інвестиційної активності та необхідність адаптації до євроінтеграційних процесів. В умовах зростаючої нестабільності важливим завданням є забезпечення гнучкої та адаптивної монетарної політики, здатної ефективно реагувати на економічні флуктуації, мінімізувати їхні негативні наслідки та сприяти відновленню економічного зростання.

Підвищена волатильність макроекономічних показників, зростання рівня державного боргу, шоки на валютному ринку, зміни в міжнародній торгівлі та інвестиційних потоках вимагають розробки нових методичних підходів до аналізу взаємозв'язку між монетарною політикою та економічними флуктуаціями.

Незважаючи на те, що монетарні інструменти широко використовуються для регулювання економічної активності, їхній вплив на економічні флуктуації залишається неоднозначним. У різних фазах економічного циклу одні й ті ж заходи можуть мати різні наслідки, що створює додаткові ризики для центрального банку при ухваленні рішень. Важливою проблемою залишається оцінка ефективності інструментів монетарної політики в умовах нестабільності та кризових явищ, зокрема з урахуванням специфіки воєнного стану та поствоєнного відновлення економіки України.

Враховуючи вище зазначене, дослідження взаємозв'язку між економічними флуктуаціями та монетарною політикою, а також розробка

ефективних механізмів її адаптації до сучасних економічних викликів, набуває особливої актуальності.

2. Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями.

Тематика дисертаційної роботи відповідає Національній економічній стратегії на період до 2030 року (Постанова Кабінету Міністрів України № 179 від 03 березня 2021 р.), Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України №392/2020 від 14 вересня 2020 р.), Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки та плану заходів з її реалізації (розпорядження Кабінету Міністрів України № 1805-р від 29 грудня 2021 р.), а також Стратегії цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року (розпорядження Кабінету Міністрів України № 1467-р від 17 листопада 2021 р.), Статуту Міжнародного валютного фонду (від 27 грудня 1945 року), Базельським угодам (Базель I – від 1998 рік, Базель II – 2004 рік та Базель III – 2010 рік).

3. Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові результати, висновки і рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, є достатньо аргументованими і характеризуються високим рівнем обґрунтованості.

Наукові положення, викладені в дисертації, у повній мірі дослідженні, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, широкий перелік узагальнених систематизованих та кваліфіковано опрацьованих автором робіт вітчизняних та закордонних вчених. У роботі використано велику статистичну базу дослідження, яка сформована з перевірених валідних джерел інформації, економічні моделі, якість та адекватність кожної з яких перевірена за допомогою відповідних наборів статистичних показників. Сфера дослідження окреслена правильно, мета та завдання визначені коректно, методи їх вирішення відповідають поставленим завданням. Покрокове логічне викладення авторських пропозицій з демонстрацією проміжних результатів з чітким лаконічними коментарями автора справляє загальне позитивне враження. Кожен етап дисертаційного дослідження закінчується висновками, в яких містяться підтвердження чи спростування відповідних наукових гіпотез.

Дисертація Огорілко Ю. М. викладена на 229 сторінках, з яких основний зміст складає 188 сторінок. Загальна структура роботи відповідає нормативним документам, адже містить анотацію, вступ, три розділи, кожен з яких має підрозділи та висновки, загальні висновки до роботи, список використаних джерел в обсязі 176 найменувань, додатки, що містять вхідні дані дисертаційного дослідження та довідку про впровадження.

Перший розділ дисертаційного дослідження викладено на 60 сторінках, що склало 32% від основного тексту. Даний розділ присвячений аналізу передумов

виникнення економічних флуктуацій, їх характерних ознак та наслідків для економічного розвитку, зокрема у коротко- та довгостроковій перспективі. Так, у першому підрозділі дисертантом проведено еволюційний аналіз поглядів на зміст поняття «економічні флуктуації», досліджено концептуальні підходи до розуміння їх специфіки, наслідків виникнення та механізмів превенції їх деструктивного впливу, удосконалено критеріальну базу класифікації економічних флуктуацій. У другому підрозділі дисертантом досліджено передумови та наслідки виникнення економічних флуктуацій, виокремлено ключові макроекономічні чинники, що провокують економічні коливання, зокрема глобальні шоки, структурні дисбаланси, політичні ризики та монетарні й фіскальні диспропорції. У третьому підрозділі автором на основі аналізу основних тенденцій розвитку економічної системи в умовах флуктуацій виділено сім ключових етапів розвитку економіки України, що характеризують залежність окремих економічних індикаторів від видів флуктуацій та фаз розвитку економіки, визначено основні індикатори економічного розвитку країни, врахування яких дозволяє більш комплексно оцінити вплив різних типів флуктуацій.

Другий розділ дисертаційного дослідження викладено на 69 сторінках, що склало 37% основного тексту. Даний розділ присвячений розгляду науково-практичних засад впливу монетарної політики на економічні флуктуації. У першому підрозділі автором досліджено роль монетарної політики у концепціях ділових циклів, проаналізовано її ключові інструменти та механізми впливу на економічні процеси. У другому підрозділі автором визначено закономірності розвитку монетарної політики у періоди економічних флуктуацій, зокрема її адаптацію до змін макроекономічних умов. У третьому підрозділі автором на основі структурного моделювання проведено оцінювання часової та просторової когерентності економічних флуктуацій та інструментів монетарної політики з урахуванням явних та латентних взаємозалежностей, проведено аналіз чутливості індикаторів монетарної політики до шоків економічних флуктуацій.

Третій розділ викладено на 47 сторінках, що складає 25% від основного змісту дисертаційної роботи. Даний розділ присвячений аналізу методичних підходів та практичного інструментарію формування монетарної політики в умовах економічних флуктуацій. У першому підрозділі автором розглянуто незалежність центральних банків як ключового інструменту стабілізації економіки та забезпечення ефективності монетарної політики, проаналізовано вплив рівня автономності центрального банку на його здатність ефективно реагувати на економічні шоки та згладжувати флуктуації. У другому підрозділі автором проведено порівняльний аналіз монетарних режимів в управлінні економічними флуктуаціями, визначено їх переваги і недоліки, обґрунтовано роль таргетування інфляції в системі монетарних режимів центральних банків, сформульовано практичні рекомендації щодо формування монетарної політики в умовах економічних флуктуацій, спрямовані на підвищення її адаптивності, стійкості та ефективності в сучасних макроекономічних умовах.

4. Достовірність положень висновків і рекомендацій представлених у дисертації не викликає сумнівів, адже всі етапи проведеного дослідження підкріплюються відповідним ілюстраційним матеріалом та посиланнями на відповідні статистичні та наукові джерела, результати досліджень зарубіжних та вітчизняних вчених, а також на актуальні приклади практичного застосування інструментів монетарної політики в контексті управління економічними флуктуаціями. Окрім того, всі дослідження супроводжуються покроковою ілюстрацією та посиланнями на відповідні джерела. Всі вихідні статистичні дані та отримані проміжні розрахунки наведені у додатках.

5. Новизна дослідження та одержаних результатів.

Аналізуючи найбільш суттєві наукові результати, отримані автором, можна дійти висновку, що в результаті дисертаційного дослідження було вперше розроблено методичне підґрунтя для аналізу часової та просторової когерентності економічних флуктуацій та інструментів монетарної політики, яке враховує явні та латентні взаємозалежності шляхом побудови системи структурних рівнянь.

Крім того дисертантом удосконалено: 1) методологію оцінювання чутливості індикаторів монетарної політики до шоків економічних флуктуацій; 2) розуміння сутності економічних флуктуацій; 3) інструментарій монетарного регулювання економічних флуктуацій.

У дисертаційній роботі набули подальшого розвитку теоретичні засади та методологічне підґрунтя: 1) формування державної політики управління економічними флуктуаціями; 2) класифікації економічних флуктуацій.

6. Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях, персональний внесок здобувача.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковані у 10 наукових працях, загальним обсягом 6,68 друк. арк., із яких особисто автору належить 6,15 друк арк., зокрема 6 статей у наукових фахових виданнях України (зокрема, 1 – у виданні, що індексується міжнародними наукометричними базами Scopus та Web of Science), 4 публікації у збірниках матеріалів конференцій.

7. Апробація одержаних результатів.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження повністю висвітлені у наукових працях автора, доповідались та обговорювались на наукових конференціях в результаті яких опубліковано чотири тези доповідей. Результати дисертаційної роботи представлені та обговорені на таких науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Реформування фінансово-економічної системи країни в контексті міжнародного співробітництва» (м. Ужгород, Україна, 2023 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні тренди розвитку світового господарства в

умовах новітніх глобальних викликів» (м. Одеса, Україна, 2023 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти» (м. Ужгород, Україна, 2023 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Реформування економіки в контексті міжнародного співробітництва: механізми та стратегії» (м. Запоріжжя, Україна, 2024 р.).

8. Теоретичне і практичне значення результатів дисертаційної роботи.

Результати дослідження Огорілко Юрія Миколайовича можуть бути використані органами державного регулювання, а саме: Національним банком України – під час вдосконалення інструментів монетарної політики, спрямованих на стабілізацію економіки під час циклічних коливань, а також мінімізацію негативних ефектів від екзогенних шоків; Міністерством фінансів України – у процесі розробки скоординованих заходів фіскальної та монетарної політики, спрямованих на забезпечення економічної стабільності та запобігання макроекономічним дисбалансам; Державною службою статистики України – під час реалізації заходів з моніторингу та аналізу макроекономічних показників, що відображають флуктуації економіки, пов'язані з дією монетарних інструментів.

Практичні рекомендації дисертанта вже впроваджуються в діяльність установ та організацій. Так, результати оцінювання змін процентних ставок та інших інструментів монетарної політики на споживчі настрої населення при визначенні планових показників споживчого кредитування в регіоні упроваджено в діяльність Відділення №1 ПУМБ в м. Суми (довідка № 025 від 14.11.2024 р.).

Результати дисертації використані під час підготовки та викладання дисципліни «Гроші на кредит» (акт від 29.11.2024 р.).

9. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

За результатами перевірки дисертаційної роботи Огорілко Ю. М. на наявність ознак академічного плагіату встановлено коректність посилань на першоджерела для текстових та ілюстративних запозичень; навмисних спотворень не виявлено. Виходячи з цього можна зробити висновок про відсутність порушень академічної доброчесності.

10. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації.

Принципові недоліки, що стосуються змісту, підтвердження результатів, обсягу та оформлення дисертаційного дослідження Огорілко Юрія Миколайовича відсутні, проте слід зазначити деякі зауваження:

1. Потребують більш детального аналізу та більш ґрунтовних висновків результати моделювання впливу інструментів монетарної політики на флуктуації в економіці (стор. 126-150).

2. У дисертаційній роботі автором проведено ґрунтовний аналіз впливу

монетарної політики на економічні флуктуації, однак відсутні конкретні рекомендації щодо застосування інструментів монетарного управління з урахуванням сучасного стану економіки України та специфіки флуктуацій, зумовлених військовими діями. Враховуючи значний вплив військових ризиків на макроекономічну стабільність, доцільно було б доповнити дослідження розглядом ефективності застосування конкретних інструментів монетарної політики в умовах високої економічної невизначеності.

3. У дисертаційній роботі автором досліджено взаємодію економічних флуктуацій та монетарної політики, однак недостатньо розкрито питання симетричності цього впливу. Зокрема, додаткового роз'яснення потребує питання зворотного впливу економічних флуктуацій на зміну монетарної політики та оцінки передбачуваності такої взаємодії та обґрунтування того чи завжди пом'якшувальна монетарна політика веде до стабільного економічного зростання, та чи симетричними є наслідки у випадку недостатньо ефективного реагування на економічні флуктуації.

4. У другому розділі дисертації автором проведено моделювання впливу монетарної політики на згладжування економічних флуктуацій та підтримку макроекономічної стабільності. Водночас, робота значно б виграла, якби автор здійснив аналіз конкретних інструментів монетарної політики з точки зору можливого їх запровадження в Україні, враховуючи сучасні економічні виклики, зокрема військові ризики та їхній вплив на ефективність цих заходів.

5. Особливої уваги заслуговує розроблений автором науково-методичний підхід до оцінювання взаємозв'язку між монетарною політикою на флуктуаціями в економіці (підрозділ 2.3). У межах даного підходу автором побудовано імпульсні функції відгуку інструментів монетарної політики на шоки економічних флуктуацій. Додаткового роз'яснення потребує процес визначення шоків, що використовувалися в моделюванні та критерії оцінки стійкості досліджуваних індикаторів.

Також, під час рецензування дослідження виникли питання, які вимагають від дисертанта деяких пояснень:

1. В запропонованому підході до класифікації економічних флуктуацій за причинами виникнення автором виділено сезонні коливання. Чи доцільним є управління сезонними коливаннями, враховуючи їх регулярний і передбачуваний характер, і в яких випадках таке управління є необхідним для забезпечення економічної стабільності?

2. У роботі автором досліджено монетарні інструменти управління економічними флуктуаціями, які реалізує Національний банк України. Наскільки важливою є незалежність центрального банку при впровадженні цих заходів, і чи можливе досягнення ефективною стабілізації економіки без повної незалежності регулятора?

Перелічені недоліки та зауваження мають дискусійний характер та не применшують високого науково-теоретичного та методичного рівня проведеного дослідження.

11. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація Огорілко Юрія Миколайовича на тему «Економічні флуктуації під впливом монетарної політики», яка виконана в Сумському державному університеті є самостійним повноцінним науковим дослідженням, яке характеризується науковою новизною у сфері формування економічних флуктуацій під впливом монетарної політики.

Робота містить нові науково-обґрунтовані результати, які мають теоретичне та практичне значення для сучасної системи державного регулювання економіки. Достовірність отриманих результатів забезпечується фактичними висновками, отриманими на основі застосування сучасних методів дослідження та ґрунтового апарату економіко-математичного моделювання. За актуальністю визначеної проблематики та новизною отриманих результатів, обсягами, рівнем обґрунтувань та відповідності поставленим завданням дисертація Огорілко Юрія Миколайовича відповідає вимогам до рівня наукової кваліфікації здобувача. Всі основні положення дисертації відображені у публікаціях у наукових виданнях, кількість яких відповідає встановленим вимогам.

Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Огорілко Юрія Миколайовича на тему «Економічні флуктуації під впливом монетарної політики» відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» № 44 від 12 січня 2022 року.

РЕЦЕНЗЕНТКА:

Кандидатка економічних наук,
старша викладачка кафедри
економічної кібернетики
Сумського державного університету

Ірина ПОЗОВНА

